

חינוך לחיים

פרשת בחוקותי

בפרשת השבוע, נכתבה פרשת "ערכין" - כשאדם אומר "ערכי עלי", או "ערך פלוני עלי", כלומר, הוא רוצה לתרום לבית המקדש את הערך של עצמו או של חברו. כיצד ניתן להעריך אדם? האם לאדם יש מחיר? בכך עוסקת פרשת ערכין.

פרשת ערכין מופיעה מיד אחרי פרשת הקללות העלולות לבוא על עם ישראל באם הם לא ילכו חלילה בחוקות התורה. ולאחר פרשת ערכין, מופיעה פרשת תמורה.

ה"כלי יקר" מסביר את הקשר בין פרשת הקללות לפרשת ערכין: סמך פרשה זו לקללות לומר, שישראל נודרים בעת צרה כיעקב שהיה נודר בעת צרה ליתן מעשר מכל. אבל לא כיעקב מכל וכל, כי יעקב, גם אחר שעברה הצרה לא סר מן הדרך הטוב, אבל לדורות זה דרכם... שנודרים בעת צרה ובעבור סופה צרה וצוקה, הם מתחרטים ושבים לסורם."

ויש הסבר נוסף: בעלי המחשבה כותבים ששלושת הנושאים הללו – קללות, ערכין ותמורה, קשורים זה לזה ומלמדים את האדם מוסר השכל חשוב. הקללות המובאות בפרשה, שלצערנו חלקן התממשו במהלך ההיסטוריה, עלולות לייאש את האדם ולגרם לו לחשוב – מה אני שווה? האם בכלל יש לי ערך כלשהו? האם אני מסוגל למנוע את הקללות מלבוא? ובאופן כללי, כל ספר ויקרא עוסק בקרבנות, בבית מקדש, בקדושה, בהשראת שכינה וכדומה, כל הנושאים הללו עלולים לגרום לאדם לחשוב מחשבות על היותו קטן וחסר משמעות. לכן, פרשת ערכין באה לאחר פרשת הקללות, לאחר שעם ישראל "נבהל", והיא אומרת: אל תחשבו שאתם לא חשובים בעיני הבורא, אתם חשובים בעיניו מאוד! כל יחיד ויחיד הינו בעל ערך ייחודי ועליו לזכור זאת. גם אם עם ישראל שרוי בצרה, כל יהודי הינו בעל ערך, וגם אדם יחיד מסוגל על ידי מעשיו הטובים לגרום שוב להשראת השכינה בארץ. וכן איסור ההמרה שולל טעות מחשבתית בה אדם חושב לעצמו" - לו הייתי נולד כמו פלוני", או "כמה חבל שאין לי את היכולות של אלמוני", "הלוואי שהייתי יכול להתחלף עם חברי" וכדומה. מחשבות זרות אלו מייאשות את האדם ומונעות ממנו לשפר את עצמו ולהתקדם. באה התורה ואומרת לאדם - אל לך לחשוב שעדיף לך להיות מישוה אחר, אל תחשוב לעצמך שאם היית מישוה אחר מצבך היה טוב יותר. לא! אל תמיר רע בטוב או טוב ברע. אתה יודע מה טוב ומה רע? הוא ותמורתו קודש הם. עולמו של כל אדם קודש הוא. על כל יחיד מוטלת אחריות למלא את עולמו האישי בקדושה, ועם כוחו האישי הוא מסוגל להשפיע על העולם.

כתב הרמח"ל: "ואמנם חילקה החכמה העליונה (חכמת ה') את ענייני הנסיון האלה (מה שאדם צריך להתנסות בו בעולם הזה) בין אישי המין האנושי, כמו שגזרה בעומק עצתה היותו ראוי ונאות. ונמצא לכל איש ואיש מבני האדם חלק מיוחד בנסיון ובמלחמת היצר, והוא פקודתו (מה שמופקד עליו) ומשאו ועבודתו בעולם הזה". כלומר, בממלכת ה' ישנם "חיילים" רבים, ולא מצפים מכל אחד מהם למלא את כל התפקידים בממלכה. למשל - אחד משרת בצבא המלך, אחד מייפה את הארמון, והאחר אחראי על גביית המיסים או על רווחת התושבים. באותו אופן, מבאר הרמח"ל, חילק ה' לכל אחד מאתנו תפקיד מסוים בממלכתו, שדווקא אותו מוטל על האדם למלא.

כתב ר' מנדל מויטבסק זצ"ל: "מיום ברא אלוקים אדם עד סוף כל הדורות אין לך יום שווה לחברו... ומעולם לא היה ולא יהיה מששת ימי בראשית עד סוף, שום שני רגעים שווין, ושני בני אדם שווים. שאם כן, השני למה?!"

והרש"ר הירש כותב: "דע, כי הקב"ה יעד אותך להיוולד דווקא בתקופה שבה נולדת, בסביבה שבא באת לעולם, להורים שהולידו אותך בנסיבות מיוחדות לך, מפגיש אותך עם אנשים מסוימים, נותן לך מורים מהם תלמד וידידים להם תתחבר או תתרחק, מעניק לך כוחות גוף ונפש במידה הנדרשת לצורך, מעמיד אותך במהלך חיך במצבים הייחודיים לך. כל אלה מהווים עבורך את האמצעים הטובים ביותר כדי להגיע אל התכלית אליה נשלחת לעולם למלא את רצונו יתברך, ובהם טמונה הצלחתך".

לכל אחד יש את המסלול שלו ... כתב אחד מגדולי ישראל: "כל אדם יש לו המסלול שלו שעל ידו הוא בא לאושרו לתכלית הווייתו, שבו הוא מתדבק ליוצרו. ולא יוכל לבא למגמת חפצו במסלול אחר, אף על פי שהוא מסלול ישר בעד אחרים. על כן צריך כל אחד להיות מוקיר מאוד את מסלולו המיוחד. לפעמים אדם נופל מדעתו, כששומע גדלות של בחינה אחרת שאינה מידה שלו, ונעשה מבוטל בעצמו, והעיצבון מתחיל לעמם את זוהר נפשו, מפני שכל מעמדו הרוחני נעשה אז כהה לפני אותה מידת הגדלות, שאינה לערכו. צריך אז להתחזק בעצמו, שלא לקנאות בחלקו של אחר, ולהשתמש רק משפלות זו לפי המידה הראויה לבצר כח הגאווה, שלא תזוח דעתו עליו, ומכל מקום יהיה מרוצה ושמח בחלקו מאד, ויוסיף להחזיק במעוזו, ואז ייבקע כשחר אורו, וארוכתו מהרה תצמח"

"חנך לנער על פי דרכו" - על פי הייחודיות שלו ... כתב המשגיח רבי שלמה וולבה זצ"ל: "אין ילד דומה לחברו. אם ההורים אינם יודעים זאת, ומייחסים לילד כוחות שאין לו - החינוך והעמל שהם משיעים לא יהיה מכוון כלל אל אותו ילד. אם ברצוני לחנך ילד, עלי להתבונן ולבדוק מה היא דרכו האישית של הילד הזה עצמו. דבר מובן הוא ששיח הבננה צריך טיפול אחר מאשר עץ התפוח. אם נגדל שיח בננות ועץ תפוחים, ונעניק לשניהם טיפול זהה, לפחות אחד מהם לא יגדל טוב, ואולי שניהם גם יחד לא יצמיחו פרי. כך גם עם ילדים. אני חייב לדעת מהן התכונות האישיות של הילד ולהתחשב בהן."

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com